

Självvärdering

Lärosäte: Linnéuniversitetet

Inledning

Den nuvarande skrivningen om hållbar utveckling infördes i HL 1 kap 5 § år 2006. Beskriv övergripande och reflektivt hur lärosätet arbetat med hållbar utveckling inom utbildning de senaste åren, inklusive:

- vilka utmaningar lärosätet ställts inför i detta arbete.
- vilka lärdomar som dragits.

Linnéuniversitetet startade den 1 januari 2010 genom en fusion av Högskolan i Kalmar och Växjö universitet. Inför starten genomfördes ett omfattande arbete för att mejsla fram det nya universitetets kärnvärden, värdeord, vision och strategi. Många deltog i arbetet och därför upplevdes visions- och strategidokumentet "En resa in i framtiden, 2010–2015" som väl förankrat i den nya organisationen. Ett av strategins huvudområden var "Globala värden" bestående av Hållbar utveckling, Internationalisering och Lika villkor. Hållbar utveckling var alltså ett viktigt område redan från universitetets start. De globala värdena finns kvar i nu gällande strategi "[En resa in i framtiden, 2015–2020](#)". I detta senare dokument fastslås att alla Linnéuniversitetets studenter och medarbetare är bärare av tankar om hållbar utveckling. Detta utvecklas vidare i vår [Policy för hållbar utveckling](#) (från 2015) där Linnéuniversitetet utpekas som ett hållbart universitet som genom att systematiskt integrera hållbar utveckling i verksamheten bidrar till en hållbar samhällsutveckling. Mål för och det konkreta arbetet med hållbar utveckling finns beskrivet i [Hållbarhetsmål och handlingsplan för 2016–2018](#). Uppföljning sker inom ramen för universitetets kvalitetssäkringssystem. Mer om detta senare.

Vägen fram till Hållbarhetsmål och handlingsplan har inte varit oproblematisk. Diskussionerna har varit många och långa om vilket utrymme hållbar utveckling ska få i kurs- och utbildningsplaner i förhållande till andra områden. Denna perspektivträngsel har varit ett återkommande diskussionsämne. Det har även funnits en osäkerhet om vem som har ansvar för att hållbarhetsperspektiv finns med i utbildningen och det har inte varit självklart hur detta görs på bästa sätt.

Vidare har definitionen av hållbar utveckling varit föremål för diskussion (och är i viss mån fortfarande). Linnéuniversitetet lutar sig mot Brundtlanddefinitionen i exempelvis Policy för hållbar utveckling men en öppenhet finns för andra sätt att definiera och närma sig hållbarhetsbegreppet och att det finns en ständigt pågående kritisk diskussion kring begreppets betydelse. Exempelvis menar vissa kritiker att bilden med tre likvärdiga ben (ekologisk, social och ekonomisk) är missvisande, då det ekologiska systemet sätter gränser för vilken social och ekonomisk aktivitet som är möjlig och därför bör ha en överordnad betydelse gentemot de andra aspekterna. Somliga menar att en svaghet med Brundtlandrapportens definition av hållbar utveckling är att den tydligt sätter människans behov i centrum. Kritikerna menar att ett antropocentriskt perspektiv lägger grunden för ett (över)utnyttjande av ekosystem och andra livsformer. Naturen ska tjäna oss människor och inte tvärt om. Andra vanliga frågor som Brundtlandrapportens definition reser är hur långt tidsperspektiv vi menar då vi talar om kommande generationer? Vilka slags behov avses? Vem ska definiera vad som är behov?

Linnéuniversitetets korta resa från start 2010 fram till nu kan något tillspetsat uttryckas som att vi gått från eldsjälverksamhet till ett systematiskt arbete för att integrera hållbar utveckling i verksamheten och inte minst i vår utbildning. Ett exempel på detta är den förändring i arbetssätt som skett för Kommittén för Hållbar utveckling. Den har funnits sedan starten 2010 och består av representanter för fakulteterna och studenterna, en prorektor är ordförande och två koordinatörer för hållbar utveckling är beredande/föredragande. De första åren präglades av entusiastiska diskussioner men lite verkstad. Detta har under senare år ersatts av ett systematiskt arbete där koordinatörerna tillsammans med kommittén tagit fram policydokument, mål och handlingsplan, personalutbildningskurs, temadagar, hållbarhetscafé, hållbarhetsutmärkelser mm. Som en del av det systematiska hållbarhetsarbetet beslutade rektor i november 2014 att Linnéuniversitetet skall miljöcertifieras. De interna styrprocesser och aktiviteter som följde av detta beslut har fungerat kvalitetsdrivande även för integreringen av hållbar utveckling i utbildningen.

Resan har givit viktiga lärdomar. För att framgångsrikt integrera Hållbar utveckling i utbildningen krävs ett system och en process som säkerställer att uppställda mål nås. Ansvaret kan inte vila på ett antal entusiastiska medarbetare utan en tydlig ansvarsfördelning genom hela organisationen krävs. Men förutom ett systemtänkande behövs även stöd, tips, goda exempel och uppmuntran. Ett sätt att öka förutsättningarna för integrering och minska uppfattningen att hållbar utveckling bara är ytterligare ett perspektiv som ska adderas, är att istället tala om hur varje ämne kan bidra till att möta de globala samhällsutmaningar vi står inför. Ett sådant sätt att rama in integrering av hållbar utveckling i utbildningen sätter fokus på varje enskilt ämnes betydelse i ett större samhälleligt perspektiv.

Integrering av Hållbar utveckling i utbildningar ingår i Linnéuniversitetets kvalitetsarbete och är därmed kopplat till årlig uppföljning. Kvalitetsarbetet beskrivs översiktligt i en [Kvalitetspolicy](#). Arbetet samordnas av ett Kvalitetsråd med representanter för fakulteterna (dekan/prodekan), studenterna och med en prorektor som ordförande. Kvalitetsrådet har initierat en process att ta fram en självvärdering enligt riktlinjer från UKÄ i samband med utvärdering av universitets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling utifrån kraven i högskolelagen. En grupp har utsetts för att genomföra självvärderingen:

Bo Bergbäck (huvudansvar), professor i miljökemi, prorektor 2010–2015

Björn Idlinge, koordinator för Hållbar utveckling

Johan Älvgren, koordinator för Hållbar utveckling

Manaswita Panigrahi, koordinator för Hållbar utveckling

Diana Axelsson-Olsson, fakultetshandläggare, Ekonomihögskolan

Pieterella Cijvat, universitetslektor, prefekt, Fakulteten för teknik

Sofia Jönsson Ekström, projektsamordnare, intern miljörevisor, Fakulteten för hälso- och livsvetenskap

Anna Eskilsson, utbildningsledare, Fakulteten för konst och humaniora

Ellinor Platzer, utbildningsledare, Fakulteten för samhällsvetenskap

Annika Rosengren, kvalitetssamordnare, Nämnden för lärarutbildning

Patrik Henriksson, utbildningsbevakare, Linnéstudenterna

Linnéuniversitetets samtliga fem fakulteter samt Nämnden för lärarutbildning har alltså deltagit i arbetet med självvärderingen. Detta har satt sin prägel på dokumentet (främst aspektområde Utformning, genomförande och resultat) då vi bejakat olika sätt att beskriva olika utbildningar. Gruppen har avrapporterat till Kvalitetsrådet för synpunkter innan självvärdering skickades till UKÄ.

I det kvalitetssäkringssystem som finns vid Linnéuniversitetet ingår ett samarbete inom "Treklovren", dvs. Linnéuniversitetet, Karlstad Universitet och Mittuniversitetet. Samarbetet omfattar regelbunden extern granskning men även utvecklingsarbete. I denna tematiska utvärdering kommer erhållna bedömningar att ligga till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete inom Hållbar utveckling vid de tre lärosätena.

För en översikt av Linnéuniversitetets arbete med hållbar utveckling se: <https://lnu.se/hallbarutveckling/>

Kalmar/Växjö den 6 mars, 2017.

Aspektområde: Styrning och organisation

Bedömningsgrunder:

- A. Det finns lärosätetsövergripande mål fastställda för hållbar utveckling inom utbildning. Dessa mål omfattar samtliga utbildningsnivåer (grundnivå och i förekommande fall avancerad nivå och forskarnivå) och är förankrade inom lärosätet.
- B. Lärosätet följer upp och utvecklar arbetet för hållbar utveckling inom utbildning på ett systematiskt sätt.

Strategi – Policy – Hållbarhetsmål - Handlingsplan

I Linnéuniversitetets [Vision och strategi 2015–2020](#), En resa in i framtiden, fastslås att alla studenter och medarbetare är bärare av tankar om hållbar utveckling. I universitetets [Policy för hållbar utveckling](#) understryks detta genom att beskriva Linnéuniversitetet som ett hållbart universitet, där områdena Utmanande utbildningar, Framstående forskning, Samhällelig drivkraft samt Globala värden, alla har tydlig relevans för hållbar utveckling.

Vidare har Linnéuniversitetet treåriga [hållbarhetsmål](#) vars syfte är att uppnå nämnda ambitioner i Vision och strategi 2015–2020 samt i Policy för hållbar utveckling. Detta görs bland annat genom att arbeta med de betydande miljöaspekterna, det vill säga de aktiviteter och verksamheter inom universitetet som har identifierats som de mest miljöpåverkande. Eftersom universitetet är ålagt att ha ett miljöledningssystem och sätta upp mätbara mål för de betydande miljöaspekterna, behandlar flertalet målområden den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling (detta märks tydligast i område 6-8). Hållbarhetsmålen innefattar dock inte enbart ekologiska utan även sociala och ekonomiska dimensioner av hållbar utveckling, vilket också kommer till uttryck i område 1–5. De nuvarande hållbarhetsmålen har ersatt det tidigare dokumentet [Hållbarhetsmål 2013–2015](#).

Förankring

Dessa dokument (strategi, policy och hållbarhetsmål) är väl internt kommunicerade och förankrade. Som nämndes i Inledningen föregicks bildandet av Linnéuniversitetet 2010 av ett omfattande strategiarbete som engagerade medarbetare på alla nivåer, studenter och omvärld. Ett motsvarande arbete genomfördes vid framtagande av ny strategi för 2015–2020. Ett bevis för att strategin är förankrad i organisationen är att den används frekvent i verksamhetens olika delar.

Ett utkast på hållbarhetsmål 2016–2018 togs fram av en arbetsgrupp bestående av ledamöter ur den dåvarande kommittén för hållbar utveckling (där även studeranderepresentanter deltog). Förslaget var sedan ute på remiss i hela organisationen, med möjlighet för alla medarbetare att komma med synpunkter. Målen behandlades vidare under en så kallad chefsdag, där merparten av alla universitetets chefer deltog, innan de slutgiltigt beslutades av rektor. Den aktuella Policyn för hållbar utveckling togs fram på ett liknande sätt.

Både policyn för hållbar utveckling och hållbarhetsmålen har kommunicerats genom nyheter på internwebben. För hållbarhetsmålen har det även tagits fram material för hur cheferna kan kommunicera innehållet samt verktyg för hur man kan arbeta med målen i planering och uppföljning. PP-presentation för chefer samt verktyg för planering och uppföljning kopplat till målen återfinns på [universitetets internwebbsida om hållbar utveckling](#). Vidare tas hållbarhetsmålen upp vid introduktion av nyanställda en gång per termin.

Hållbarhetsmålen lyfts även fram i universitetets [verksamhetsplan och budget 2017–2019](#), som ett område alla fakulteter ska arbeta aktivt med. De interna miljörevisionerna som genomförs i verksamheten syftar bland annat till att sprida kunskap om universitetets hållbarhetsarbete och då lyfts policyn och hållbarhetsmålen fram som viktiga styrdokument i samtalen med cheferna som sedan kan återkopplas till medarbetare.

Organisation

Arbetet med att integrera hållbar utveckling i utbildningen bedrivs i [alla delar av Linnéuniversitetets organisation](#), dvs. såväl som på institutions- och fakultetsnivå som på rektors- och styrelsenivå. För stöd och samordning av arbetet finns sedan universitetets start 2010 en [Kommitté för hållbar utveckling](#). Kommittén leds av en prorektor och ledamöterna har sin förankring i fakulteternas arbete med hållbarhetsfrågor. Studentkåren representeras med tre ledamöter.

Från 2017 har Kommittén för Hållbar utveckling och motsvarande Kommitté för Lika villkor slagits ihop till en [Kommitté för Hållbar Framtid](#). Denna omorganisation kan ses som ett svar på en växande insikt om att dessa båda områden hänger samman och är beroende av varandra. Den nya kommittén tar FN:s 17 hållbarhetsmål som utgångspunkt men även på nationell nivå betonas att de globala utmaningarna kräver ett brett angreppssätt med en gemensam agenda. På Linnéuniversitetet har det vuxit fram en ökad förståelse för att Lika villkor och Hållbar utveckling har många innehållsmässiga beröringspunkter och det har funnits en vilja till ökat samarbete mellan områdena – därav den nybildade kommittén.

Ansvar

Som tidigare nämnts involveras alla Linnéuniversitetets studenter och medarbetare i arbetet med hållbar utveckling. Ansvar för arbetet inom grundutbildningen med att integrera hållbar utveckling tydliggörs i universitetets delegationsordning, verksamhetsplan och i hållbarhetsmålen. Ett av universitetets hållbarhetsmål är att öka integreringen av hållbar utveckling i utbildningen. Konkret innebär detta att:

Varje fakultet/Nämnden för lärarutbildning ska:

- Utifrån ovan angivna mål planera för och genomföra aktiviteter relevanta för den egna verksamheten;
- Integrera perspektiv av hållbar utveckling i kurser och program;
- Stimulera till fakultetsövergripande samarbeten för att utveckla kurser/program inom hållbar utveckling;

Universitetsförvaltningen ska:

- Utredda förutsättningarna för ett system med hållbarhetsmärkning av kurser.
- Synliggöra universitetets arbete med hållbar utveckling inom grundutbildningen;
- Följa upp huruvida programstudenter har mött hållbar utveckling i sin utbildning.
- Genomföra årliga mätningar för att inventera andelen examensarbeten med frågeställningar inom hållbar utveckling.

På universitetsledningsnivå har en prorektor ansvar för området Hållbar utveckling/Hållbar framtid. För administrativt stöd till verksamheten finns två koordinatörer för hållbar utveckling, anställda på universitetsledningens kansli.

Uppföljning och utvärdering av arbetet med att främja hållbar utveckling i utbildningen

Ett av åtta målområden i universitetets hållbarhetsmål handlar om att främja hållbar utveckling i utbildningen (se ovan). Arbetet med att främja hållbar utveckling i utbildningen utvärderas bl.a. genom [universitetsledningens återkommande höst- och vårdialoger](#) (Processbeskrivning av dialoger, främst sid 2 för Hållbar utveckling som en del av Globala värden) med fakulteterna inom ramen för [kvalitetsuppföljningen](#).

Universitetsförvaltningen har i uppdrag att följa upp huruvida programstudenter har mött hållbar utveckling i sin utbildning samt att genomföra årliga mätningar för att inventera andelen examensarbeten med frågeställningar inom hållbar utveckling. Konkret betyder det att man undersöker andelen programstudenter som i den årliga enkäten [Linnébarometern](#) har svarat att de mött hållbar utveckling i sin utbildning samt genomför bibliometriska mätningar på andelen examensarbeten med frågeställningar relaterade till hållbar utveckling. Detta är ett viktigt underlag vid ovan nämnda dialoger men också för en fördjupad analys vid fakulteternas/institutionernas arbete med målluppfyllelse och åtgärder för

förbättring, som ett komplement till ordinarie kvalitetsarbete med kurs(ut)värdering, revidering av kurs/utbildningsplaner etc.

Vid de interna miljörevisionerna får prefekter redogöra för i vilken utsträckning man integrerar hållbar utveckling i sitt utbildningsprogram samt hur man kan främja ett sådant arbete. [Frågebatteriet](#) som ligger till grund för revisionerna återfinns på universitetets internwebb (se under rubriken Bilagor).

I universitetets årsredovisning, som är ett underlag till universitetsstyrelsen, rapporteras varje år hur arbetet med hållbar utveckling fortskridit under året och exempelvis nya utbildningar inom hållbarhetsområdet brukar då lyftas fram. Här återfinns [årsredovisningarna för åren 2010–2016](#).

Hållbarhetsmålen i sin helhet följs upp årligen och rapporteras till Naturvårdsverket samt Utbildningsdepartementet.

Uppföljningsresultat som grund för vidare utveckling

År 2013 gjordes på rektors uppdrag, och efter diskussion i universitetsstyrelsen, en inventering där förekomsten samt hur man arbetar med att integrera hållbar utveckling i grundutbildningen vid Linnéuniversitetet undersöktes. [Rapporten](#) visar på flera goda exempel men också en brist på kunskap och systematik. Rapportens resultat blev en grund för att utveckla kursen Lärande för hållbar utveckling (mer om detta senare) samt en start för att arbeta mer systematiskt med att integrera hållbar utveckling i utbildningen.

Av de tidigare hållbarhetsmålen, vilka gällde 2013–2015, blev endast 10 av 27 delmål uppfyllda. Tänkbara förklaringar till detta är att vissa mål var otydliga, att det i vissa fall var otydligt var ansvaret låg, en bristande mätbarhet och att modellen för hur man skulle arbeta med målen inte var utvecklad eller tillräckligt förankrad. De nya målen för 2016–2018 är mätbara med identifierade indikatorer och med ett tydligt ansvar för målluppfyllelse.

Sammanfattning av aspektområde Styrning och organisation

Utifrån ovanstående beskrivning av styrkor inom aspektområdet Styrning och organisation är vår bedömning att:

Linnéuniversitetet har lärosätess övergripande mål fastställda för hållbar utveckling inom utbildning. Dessa mål omfattar samtliga utbildningsnivåer (grundnivå och i förekommande fall avancerad nivå och forskarnivå) och är förankrade inom lärosätet.

Linnéuniversitetet följer upp och utvecklar arbetet för hållbar utveckling inom utbildning på ett systematiskt sätt.

Utvecklingsområden

Vår självvärdering av detta aspektområde är att vi möter bedömningsgrunderna, men naturligtvis finns möjlighet till ytterligare förbättringar. Enligt resultat från vår Linnébarometer för åren 2014–2016 svarar ca 45 % av studenterna att de mött hållbar utveckling i sin utbildning. Utfallet varierar mellan fakulteter med högst andel för lärarutbildning och fakulteten för teknik. [Se exempelvis 2016 års rapport](#) (sid 37). Tolkningen av utfallet måste göras med stor försiktighet för denna typ av enkätundersökningar men resultatet ger en indikation på att Linnéuniversitetet kommit en bit på väg men att det återstår mycket arbete. Vi vill öka andelen för alla våra utbildningar. Nuvarande hållbarhetsmål gäller 2016–2018 och följs upp för första gången under innevarande år. Även om ett tydligt mål finns för varje fakultet och nämnden för lärarutbildning att integrera hållbar utveckling i utbildningen kommer vi att fortsatt behöva arbeta med att så verkligen blir fallet, och att allt fler utbildningar involveras. Här behövs både kontroll och stimulans. Kontroll sker genom våra upparbetade uppföljningskanaler. Vi kommer även fortsatt arbeta

med personalutbildning, stimulans och uppmuntran för att utveckla arbetet (se vidare under aspektområde Miljö och resurser).

Som en särskild stimulans vill vi satsa på hållbarhetsmärkning av kurser. Enligt Hållbarhetsmål och handlingsplan 2016–2018 ska Universitetsförvaltningen utreda förutsättningarna för ett system för sådan märkning. Med hjälp av ett antal kriterier, en bedömaregrupp samt olika nivåer av hållbarhetsmärkning kan hållbar utveckling integreras i utbildningen i större utsträckning.

Ett viktigt utvecklingsområde är att ännu tydligare kommunicera Linnéuniversitetets arbete med hållbar utveckling internt och externt.

Aspektområde: Miljö, resurser och område¹

Bedömningsgrunder:

- A. Lärosätet arbetar aktivt med att säkerställa den pedagogiska och forskningsbaserade kompetensen hos berörd personal i frågor som rör hållbar utveckling i utbildningen.
- B. Lärosätet samverkar med studenter i arbetet med hållbar utveckling.
- C. Lärosätet samverkar med arbetsliv i arbetet med hållbar utveckling.
- D. Lärosätet främjar interdisciplinär samverkan i arbetet med hållbar utveckling i utbildningen.

A. Lärosätet arbetar aktivt med att säkerställa den pedagogiska och forskningsbaserade kompetensen hos berörd personal i frågor som rör hållbar utveckling i utbildningen.

[Lärande för hållbar utveckling](#) är en kurs som riktar sig till främst universitetslärare. Sedan 2014 har kursen getts tre gånger. Kursen har nationellt intag. Under 2016 följdes kursen av 17 deltagare från många olika discipliner och förutom Linnéuniversitetet var även sex andra lärosäten representerade bland kursdeltagarna. Syftet med kursen är att utveckla universitetslärares kunskaper och färdigheter vad gäller hållbarhetsfrågor. Dels kunskaper om de globala utmaningar som världen står inför men kanske framförallt hur hållbar utveckling kan integreras i utbildningen inom respektive disciplin. Vid tre fysiska kurstillfällen samt i ett webbaserat kursrum ges möjlighet till kunskapsutbyte och diskussion. Kursdeltagarna arbetar med ett eget kursutvecklingsprojekt, som redovisas i ett avslutande seminarium. Kursens upplägg och innehåll presenteras i en särskild [Studieguide](#). Studenter deltar i förberedelserna innan kursstart, och har då möjlighet att påverka kursens innehåll. Kursen fick 2015/2016 ett [omnämmande från EU-projektet University Educators for Sustainable Development \(UE4SD\)](#) som ett gott exempel på fort- och vidareutbildning inom hållbar utveckling för universitetslärare.

[Verktyslåda för hållbar utveckling](#) är en websida som riktar sig framförallt till lärare som vill integrera hållbar utveckling i sin undervisning. Verktyslådan kan ses som en resursbank med kunskapsinnehåll som rör hållbar utveckling och utbildning.

Introduktion för nyanställda

Linnéuniversitetet anordnar introduktion för nyanställda två gånger per år, både på engelska och svenska. I samband med det presenterar också koordinatörerna för hållbar utveckling det arbete som pågår inom hållbarhetsområdet och lämnar förslag till hur varje enskild anställd kan bidra till hållbar utveckling. Eftersom introduktionen riktar sig till alla anställningskategorier så fokuserar vi inte bara på utbildningsområdet.

Miljösäkerhetsutbildning

Linnéuniversitetet anordnar en gång om året en gemensam miljösäkerhetsutbildning. Utbildningen riktar sig framförallt till personal som kommer i kontakt med laborativ verksamhet. Det gäller laboratoriepersonal, doktorander, lärare, men också lokalvårdare, väktare mfl anställningsgrupper.

B. Lärosätet samverkar med studenter i arbetet med hållbar utveckling.

I hållbarhetsmålen handlar ett av åtta målområden om **studentmedverkan** och där lyfts det uttryckligen fram att universitetet ska "Främja studenternas delaktighet i grundutbildningen med avseende på hållbar utveckling." Samverkan med studenter i arbetet med hållbar utveckling sker bl.a. genom:

¹ Inom den tematiska utvärderingen av hållbar utveckling är "område" inte föremål för granskning.

Studentkåren Linnéstudenterna har studenter representerade i centrala organ såsom den tidigare [Kommittén för hållbar utveckling](#) och den nybildade [Kommittén för hållbar framtid](#). På så vis är studenter med och formar innehållet i universitetets arbete med hållbar utveckling på en strategisk nivå. Studenter är även representerade i en arbetsgrupp som ansvarar för tidigare nämnd personalutbildning Lärande för hållbar utveckling.

Studentprojekt

För att tillvarata och fånga upp studenters intresse och engagemang för hållbarhetsfrågor har Linnéuniversitetet flera år i rad utlyst medel för [studentprojekt inom hållbar utveckling](#). Projekten har legat utanför studenternas ordinarie utbildning, men kan ses som ett lärande för hållbar utveckling i vidare perspektiv. Under perioden 2014–2016 har kommittén för hållbar utveckling utlyst medel för 20 000 kr/år för studentprojekt. Under 2016 har kontakter upprättats med programansvariga och studenter på ett antal utbildningar för att sprida intresset och kunskapen bland lärare och studenter om vad studentprojekt kan innebära för dem.

Hållbarhetspris

Det har även flera år i rad delats ut ett [hållbarhetspris till både anställda och studenter](#), där universitetsledningen har [premierat studenter som har gjort betydande hållbarhetsinsatser](#). Det kan exempelvis handla om att omsätta kunskaper inom hållbar utveckling inom sin egen disciplin i ett vetenskapligt/konstnärligt arbete. Regler och kriterier för hållbarhetspriset (både för anställda och studenter) återfinns [här](#).

Temadag för hållbar utveckling

Sedan 2014 organiserar Linnéuniversitetet en årlig [temadag för hållbar utveckling](#). Studentprojekt som beviljas medel redovisas offentligt. Studenterna bjuds in att delta i seminarier och workshops.

Hållbarhetscafé

Sedan 2014 arrangerar Linnéuniversitetet särskilda Hållbarhetscaféer med inbjudna externa föreläsare. Föreläsaren och publiken möts i ett efterföljande samtal/café. Såväl anställda, studenter som allmänheten bjuds in till föreläsningarna. Exempel på program finns [här](#) och [här](#).

Kursexempel

I kursen [Uthållig regional utveckling \(1YL016\)](#) ligger fokus på sociala processer för förändring för uthållighet. I kursmoment deltog medlemmar i studentkåren tillsammans med regionala aktörer. Ett fortsatt samarbete planeras, bl a ett forskningsprojekt.

C. Lärosätet samverkar med arbetsliv i arbetet med hållbar utveckling.

Enligt [Policy för hållbar utveckling](#) ska Linnéuniversitetet vara drivande i samverkan med det omgivande samhället för en hållbar utveckling från lokal till global nivå. Ett av målområdena i universitetets [hållbarhetsmål](#) rör samverkan med omgivande samhälle. Bland annat står där angivet att universitetet ska "Ta initiativ till att utveckla ett Regional Center of Expertise" med syfte att stimulera samverkansprojekt inom lärande för hållbar utveckling, mellan organisationer, företag, myndigheter och enskilda. Samverkan med arbetsliv i arbetet med hållbar utveckling sker bl.a. genom:

Utbildningar, t.ex. via extern medverkan i programråd eller via examensarbeten i samverkan med arbetsliv. För examensarbeten inom hållbar utveckling se [utsökning i diva](#).

Se vidare under aspektområde Utformning, genomförande och resultat för fler exempel.

Forskning inom hållbar utveckling som drivs av samhällsutmaningar och samarbete med det omgivande samhället är både naturligt och nödvändigt. Vid Linnéuniversitetet finns många exempel på samarbeten. Två exempel är:

[Smart Housing Småland](#) bygger en internationellt ledande innovationsmiljö som, med användaren i centrum, skapar smart boende och hållbar byggd miljö med bas i glas och trä. Linnéuniversitetet medverkar huvudsakligen inom Byggteknik, Skog och Träteknik samt Design och Kulturvetenskap tillsammans med Högskolan i Jönköping, offentliga aktörer från region och kommuner, branschföreträdare för trä, glas och byggområden samt ett femtiotal företag från olika branscher.

[Alqoland – Industri och ekologi tillsammans](#) är ett omfattande projekt som kombinerar marinekologisk forskning med kompetens från industrin för att nå innovativa, hållbara lösningar som minskar utsläpp av koldioxid och närsalter – samtidigt som värdefulla produkter, i form av djurfoder och biobränslen produceras. [Projektet fick år 2016 ta emot klimatutmärkelsen Solrospriset](#) som delas ut av Klimatkommissionen Kalmar län.

Se vidare under aspektområde Utformning, genomförande och resultat för fler forskningsexempel.

Aktiviteter som [Kalmarsundsveckan](#) en årlig mötesplats för kommuner, näringsliv och organisationer med fokus på hållbar utveckling i Kalmarregionen och där Linnéuniversitetet medverkar på olika sätt. Motsvarande aktivitet återkommer årligen i Växjö - [Earth Week](#), där Linnéuniversitetet deltar som en av många aktörer under Växjös miljövecka.

Nätverk, Linnéuniversitetet har under många år medverkat i Klimatkommission i Kalmar resp. Kronoberg med aktörer från länsstyrelser, regionförbund, näringsliv och akademi. Tillsammans med näringsliv och offentliga aktörer har Linnéuniversitetet tecknat ett klimatavtal som samordnas av Länsstyrelsen i Kronoberg. Linnéuniversitetet är medlemmar i [Sustainable Småland](#). Sustainable Småland bildades i januari 2011 och är ett regionalt nätverk med inriktning på kunskapsdelning och utveckling av innovativa och utmanande miljölösningar. [Nämnden för lärarutbildning stöder flera nätverk](#) där lärarutbildare vid Linnéuniversitetet möter deltagare från skolväsendet. Flera av dessa nätverk har ett hållbarhetsperspektiv, bla finns nätverket för likabehandlings- och värdegrundsfrågor, nätverket för speciallärare i matematik och regionalt särskolenätverk.

Kursexempel

Fakulteten för teknik erbjuder [ett kurspaket för yrkesverksamma i byggbranschen](#), där både livslängd, miljö- och klimatpåverkan, akustik och vibrationer i trähus behandlas.

[Linnaeus University Summer Academy](#) erbjuder en internationell, interkulturell och interdisciplinär studiemiljö med ett kurspaket som bl.a. innehåller Discovery of a sustainable Baltic Sea 7,5 hp med koppling till arbetsliv via studiebesök.

D. Lärosätet främjar interdisciplinär samverkan i arbetet med hållbar utveckling i utbildningen.

Enligt Policy för hållbar utveckling ska studenter vid Linnéuniversitetet ha en god bildning vad gäller samhällsutmaningar samt den egna utbildningens betydelse i att möta dessa. Sådana kunskaper ger dem verktyg att anta samhällsutmaningar med ett hållbarhetsperspektiv. Enligt Hållbarhetsmål och handlingsplan 2016–2018 ska varje fakultet/NLU stimulera till fakultetsövergripande samarbeten för att utveckla kurser/program inom hållbar utveckling. Interdisciplinär samverkan i arbetet med hållbar utveckling i utbildningen sker bl.a. genom:

Personalutbildningen Lärande för hållbar utveckling (se A under detta aspektområde) samlar lärare från alla fakulteter och integrering av hållbar utveckling i utbildningen behandlas där över ämnesgränser.

Hållbarhetscaféer (se B under detta aspektområde), vilka lyfter ämnen som skär tvärs över ämnesgränser och därmed också riktar sig till studenter, anställda och allmänhet inom alla tänkbara områden.

Temadagar för hållbar utveckling (se B under detta aspektområde), vilka bl.a. syftar till att främja möten över ämnesgränser och mellan akademi och det omgivande samhället.

Doktorandkurs i hållbar utveckling, vilken är under utveckling. Kursen är tänkt att bli fakultetsövergripande och kursutvecklingen sker med hjälp av representanter från flera discipliner.

Fakultetsövergripande [masterprogrammet Innovation genom ekonomi, teknik och design](#) är ett tvärvetenskapligt program, som kombinerar teknik, företagsekonomi och design och där man löpande under utbildningen lyfter frågor kring hållbar utveckling, genus och mångfald. I sitt arbete med innovationer skall studenten kunna balansera processens olika delar avseende funktion, gestaltning, hållbarhet och produktionens förutsättningar. Masterutbildningen ges i nära samarbete med företag, och IKEA är ett av dem.

Sammanfattning av aspektområde Miljö och resurser

Utifrån ovanstående beskrivning av styrkor in aspektområdet Miljö och resurser är vår bedömning att:

Linnéuniversitetet arbetar aktivt med att säkerställa den pedagogiska och forskningsbaserade kompetensen hos berörd personal i frågor som rör hållbar utveckling i utbildningen.

Linnéuniversitetet samverkar med studenter i arbetet med hållbar utveckling.

Linnéuniversitetet samverkar med arbetsliv i arbetet med hållbar utveckling.

Linnéuniversitetet främjar interdisciplinär samverkan i arbetet med hållbar utveckling i utbildningen.

Utvecklingsområden

Vår självvärdering av detta aspektområde är att vi möter bedömningsgrunderna, men naturligtvis finns möjlighet till ytterligare förbättringar. Här ges några exempel på utvecklingsområden som vi identifierat:

Antalet universitetslärare som går kursen Lärande för hållbar utveckling kan öka om också kursen blir poänggivande, ges på engelska och att den kompletteras med en fördjupnings/påbyggnadskurs.

Studentengagemanget kan öka om Linnéuniversitetet förmår på ett strategiskt vis bygga långsiktiga program för studentmedverkan för ökad integration av hållbar utveckling. Tillfälliga insatser i termer av temadagar eller inspirationsföreläsningar är därför inte tillräckligt. Studentmedverkan måste vara meriterande och en förberedelse för arbetslivet och gärna i samverkan med det omgivande samhället.

Linnéuniversitetet har en internationellt erkänd forskning inom hållbar utveckling, främst inom miljöområdet t.ex. inriktat mot ett [friskare vatten i Östersjön](#), men även inom exempelvis området [diskriminering och integration](#). I Hållbarhetsmål och handlingsplan 2016–2018 finns en målbild att bättre integrera miljöforskning med ekonomiska och sociala aspekter:

”Universitetet ska öka andelen forskning som integrerar ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv för hållbar utveckling” samt ”utveckla fakultetsövergripande forskarutbildning inom hållbar utveckling”. Detta utvecklingsarbete är påbörjat 2016 genom att ha samlat en fakultetsövergripande arbetsgrupp. Syftet är att via en interdisciplinär samverkan få en ännu bättre forskningsanknytning i utbildningen där forskning som bidrar till lösningar inom hållbar utveckling tydliggörs.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Bedömningsgrunder:

- A. Lärosätet har utbildningar som utformas och genomförs så att hållbar utveckling integrerats. Detta kan avse både innehåll och arbetsätt.
- B. Vid lärosätet finns institutioner, programansvariga eller motsvarande som arbetar systematiskt med att följa upp och utveckla integreringen av frågor kring hållbar utveckling i utbildningen.
- C. Vid lärosätet finns utbildningar där forskning/konstnärlig forskning för hållbar utveckling används i utbildningen.
- A. Lärosätet har utbildningar som utformas och genomförs så att hållbar utveckling integrerats. Detta kan avse både innehåll och arbetsätt.

Vi väljer att först beskriva några utbildningar inom olika utbildningsområden som utformats och genomförs så att hållbar utvecklings tre olika perspektiv integrerats. Därefter ges mer kortfattat exempel på andra relevanta utbildningar med fokus på ett eller två perspektiv. I båda fallen är det en blandning av nivåer, ämnesområden och storlek på utbildning.

[Akvatisk ekologi, masterprogram 120 hp, avancerad nivå.](#)

Masterprogrammet i akvatisk ekologi är organiserat utifrån principerna om hållbarhet (integration, samhällsengagemang, kön, rättvisa mellan generationer, ekologisk integritet och ständiga förbättringar). Utbildningen syftar till att tillhandahålla god yrkeskompetens inom akvatisk ekologi och hållbart utnyttjande av akvatiska ekosystem. Utbildningen förmedlar kunskap och färdighet användbar inom undervisning och forskning men också för beslutsfattare inom samhällets strukturer och för konsultverksamhet inom det akvatiska området. Programmet är internationellt, multidisciplinärt och inriktat mot aktuella frågeställningar inom akvatisk ekologi, marin ekologi och miljöpolitik. Programmet introducerar också studenterna till konceptet om rättvisa och lika tillgång till möjligheter både i vår livstid och för kommande generationer. Programmet omfattar såväl globala och mångkulturella perspektiv på akvatiska system och vattenresurser som ny teknik och utveckling. Programmet tar även hänsyn till internationalisering och relevans för yrkesliv.

[Innovation genom ekonomi, teknik och design, masterprogram 120 hp, avancerad nivå.](#)

Masterutbildningen har ett tvärvetenskapligt perspektiv och gör det möjligt för studenter att lära av varandras kunskap och förbättra sin förmåga att arbeta i olika projekt och inom produktutveckling. I sitt arbete med innovationer skall studenten kunna balansera processens olika delar avseende funktion, gestaltning, hållbarhet och produktionens förutsättningar. Utbildningen utgår från ett antagande om att våra resurser är begränsade och att allt fler människors behov ska tillfredsställas i framtiden. Detta kommer att öka samhällets komplexitet och därmed ställs krav på förmågan att utläsa vilka behov människor i olika delar av världen har samtidigt som det ställer krav på de innovationer eller lösningar som utvecklas. En tvärvetenskaplig innovationsprocess möjliggör olika perspektiv och bättre helhetssyn. Studenter kommer genom utbildningen att kunna skapa mer hållbara lösningar, som tar hänsyn till funktion, form och resurseffektivitet. Masterutbildningen ges i nära samarbete med företag, och IKEA är ett av dem.

[Turism och hållbarhet, masterprogram 120 hp, avancerad nivå.](#)

Masterprogrammet *Tourism and sustainability* utgår från perspektiv på hållbar utveckling och globala världen i samtliga moment i undervisningen. Den första terminen inleds med turismvetenskap som knyter an till aktuell ämnesteorier och forskning. Därefter behandlas turism i perspektiv av sociala, kulturella, politiska, miljömässiga, ekonomiska aspekter av hållbarhet. Terminen avslutas med en individuell fördjupning som anpassas efter individuella förutsättningar och behov. Under den andra terminen utvecklas färdigheter och förhållningssätt inom analys, planering och utvärdering av turism i perspektiv av

hållbarhet, och terminen avslutas med valbara kurser om 15 hp, alternativt ett examensarbete med en egen vald specialisering inom hållbarhetsområdet. Den tredje terminen utgörs av valbara kurser om 30 hp och möjliggör därmed en hel termins utlandsstudier. Programmet avslutas med ett forskningsinriktat examensarbete om 30 hp (alternativt 15 hp examensarbete samt 15 hp valbara kurser).

Design + Change, 180 hp, grundnivå

Ht 2015 lanserades två nya utbildningar på grundnivå på konstnärlig grund: [Design + Change](#), samt [Visual Communication + Change](#). Båda syftar till att utbilda studenter som med djup förankring i den konstnärliga gestaltningen, samt med kreativ-kritisk orientering i hållbarhetsområdet, kan använda design, respektive visuell kommunikation, för att uppnå förändring för hållbarhet. Den internationella antagningen och engelska som utbildningsspråk, möjliggör en genuin mångfald. Programmet Design + Change genomsyras av ett hållbarhetsperspektiv, från initial orientering i ekologiska system till en vidare förståelse av systems återhämtningsförmåga och resiliens samt designens särskilda möjligheter att bidra till hållbarhet. Under de tre första terminerna orienteras studenten om redskap för design för hållbarhet. Dessa redskap används därefter i alltmer komplexa sammanhang och med växande självständighet för studenterna i efterföljande tre terminers projektkurser.

[Energi och Miljö, Högscoleingenjörsprogram, 180 hp, grundnivå](#)

Högscoleingenjörsprogrammet Energi och miljö har sin grund i kunskap om biobränslen, vindkraft, vattenkraft och solenergi. Efter genomgången utbildning ska den studerande ha tillräckliga kunskaper inom det energitekniska området för att kunna motivera ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt uthålligt val av energiråvara och försörjningssystem för en ort, en region eller en industri i Sverige eller i något annat land. Programmet ger en grund för teknisk yrkesverksamhet genom kurser i teknik och naturvetenskap innefattande matematik, fysik och kemi. Utöver naturvetenskaplig baskunskap behöver ingenjören även kunskaper av en samhällsorienterad och allmänbildande karaktär: TMS-kurser (Teknik/Människa/Samhälle). Ett exempel är Miljöteknik med inriktning mot hållbar utveckling 7,5 hp. Kursen avser i första hand att skapa en grundläggande medvetenhet om kopplingen mellan det mänskliga samhället och dess omgivning och en grundläggande medvetenhet om vikten av en samtidigt ekologiskt, socialt och ekonomiskt uthållig global utveckling. En annan TMS-kurs är Industriell ekonomi, 7,5 hp. Kursen ger en allmän förståelse för ekonomiska samband. Kursen behandlar också metoder och tekniker för att utföra ekonomisk analys och bedömning av olika situationer i företag.

Grundläraiprogrammet med inriktning mot arbete i årskurs 4–6, 240 hp, grundnivå och avancerad nivå
Programmet bedrivs vid [campus Kalmar som verksamhetsintegrerad profil](#) inom försöksverksamhet med övningskolor och vid [campus Växjö med möjlighet att välja interkulturell fördjupning](#). Hållbar utveckling ingår i grundlärairutbildningen som ett av de grundläggande värdegrundsperspektiven.

I grundläraiprogrammets inriktningar betonas studentens kunskapsutveckling i hållbar utveckling utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv i ett globalt sammanhang. I grundlärairens uppdrag ligger att stödja och utveckla alla elever och elevers lika värde och villkor i skolan. Utbildningen ska därför utveckla studentens förutsättningar att verka i en skola präglad av mångfald genom att erbjuda kunskaper om barns och elevers olika livsvillkor relaterat till mångfaldsaspekter såsom kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Grundlärairstudenten ska i sin utbildning förberedas för att verka i en mångkulturell skola utifrån ett internationellt perspektiv. I fyra av kurserna i denna inriktning inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, [1GN206/1GN202](#), [1GN227/1GN203](#), [1GN226/1GN205](#) samt [1GN222/1GN212](#), finns mål med en interkulturell strimma inskriven. Även i ämneskurserna berörs frågor om etnicitet, interkulturalitet, demokrati och utbildning ur ett internationellt perspektiv. Forskare från forskningsmiljön [Centrum för kultursociologi](#), CCS, är involverade i att formulera och implementera den interkulturella strimman i

grundlärarprogrammet. Styrdokument revideras kontinuerligt i förhållande till aktuell forskning och forskarnas erfarenhet och kontaktnät blir en resurs för undervisning och verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Hållbar utveckling belyses även i den i programmet vid campus Kalmar obligatoriska kursen i naturorienterande ämnen och teknik, [1GN216](#). Vid campus Växjö är motsvarande kurs valbar, [1GN017](#). I kursen behandlas ekologi och ekosystemstudier i både teori och praktik tillsammans med humanbiologi kopplat till hälsofrågor och samlevnad. Exempel på ekonomisk hållbarhet kan återfinnas i tre av kurserna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan; perspektiv på läraruppdraget och skolan i samhället ([1GN206/1GN202](#)), didaktik och läroplansteori ([1GN220/1GN219](#)) samt bedömning, betyg och kvalitetsarbete ([4GN006/4GN004](#))

Som nämndes i inledningen är ett sätt att öka förutsättningarna för integrering av hållbar utveckling att tala om hur varje ämne kan bidra till att möta de globala samhällsutmaningar vi står inför. Att rama in integrering av hållbar utveckling i utbildningen sätter fokus på varje enskilt ämnes betydelse i ett större samhälleligt perspektiv. Nedan ges exempel där hållbarhet integreras i utbildningar på olika sätt och ofta med fokus på ett eller två av hållbar utvecklings tre perspektiv.

Fakulteten för Hälso- och Livsvetenskaper (FHL)

[Miljöanalytikerprogram, 180 hp, grundnivå](#). Programmet behandlar de miljöproblem som orsakas av människans aktiviteter; hur man identifierar och beskriver dessa, samt hur man med olika styrmedel och åtgärder undviker eller minimerar problemen så att en hållbar samhällsutveckling främjas. Utbildningen inleds med kurser om förhållandet mellan människan och hennes naturgivna omgivning. Utbildningen fortsätter med kurser kring olika metoder, tekniker, angreppssätt och styrmedel inom miljöområdet. Avslutningen innehåller kurser kring policyinriktat miljöarbete, med synteser och fördjupningar av tidigare innehåll. Utbildningen har inslag från flera vetenskapsområden och flera kurser har ett tvärvetenskapligt innehåll.

[Sjuksköterskeprogrammet, 180 hp, grundnivå](#). Programmet utbildar sjuksköterskor med beredskap att arbeta i dagens och morgondagens hälso- och sjukvård i ett samhälle präglad av ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Mångfaldsperspektivet är centralt genom hela utbildningen. Undervisningen bygger på att aktivt motverka diskriminering och har ett etiskt perspektiv. Med mångfald avses gender, ålder, födelseort, samhällsklass och sexuell läggning vid olika tillstånd av ohälsa.

[Skogen som upplevelse, fristående kurs, 7,5 hp, grundnivå](#). Kursen behandlar hållbar utveckling utifrån folkhälsa, upplevelsevärden, ekologiska värden och entreprenöriella värden i skogen.

[Psykologi, Arbets- och hälsopsykologi, 120 hp, avancerad nivå](#). Hållbar utveckling är ett genomgripande mål med hela programmet.

Fakulteten för teknik (FTK)

Sedan starten 2001 har 3 500 studenter läst [Hållbart familjeskogsbruk](#) som består av ett antal kurser om cirka 90 högskolepoäng, som är framtagna med utgångspunkt i kunskaper som krävs för att förvalta en skogsfastighet.

Vid Sjöfartshögskolan ges ett antal fristående kurser på avancerad nivå, som t ex [4SJ03A Greening Maritime Transport](#), [4SJ02A Människa, teknik och organisation i en hållbar sjöfart](#), [4SJ05M Sjösäkerhet och säkerhetskultur](#), och [2MS02A Sjöfart och miljö](#).

Ekonomihögskolan (FEH)

[Enterprising and Business Development/EBD](#)

Enterprising and Business Development/EBD är ett program som är uppbyggt med olika teman för respektive termin. Under termin tre finns en del som har utgångspunkten i hållbar utveckling. Under en hållbarhetsvecka hålls föreläsningar för att introducera och diskutera hållbarhetsbegreppet. Flera lärare med olika ämnesinriktningar har föreläsningar under veckan och där meningen med de olika inriktningarna är att påvisa bredden i begreppet. Under veckan erbjuds också gästföreläsningar, ofta av både företag/konsulter och av olika organisationer med koppling till ämnet. Terminen avslutas med en s.k. integrationsuppgift där hela terminens teoriinnehåll är föremål för reflexion, däribland också perspektiven av hållbar utveckling.

Logistik

Inom ämnet logistik finns kurser som kopplar till hållbar utveckling. Dels finns [en kurs som behandlar transporter och distribution](#), där bl.a. distributionskanaler och lagerlokalisering analyseras ur ekonomiska och ekologiska perspektiv. Dels finns också [en kurs i hållbart inköp](#). Denna senare kurs tar upp och diskuterar samtliga tre perspektiv av hållbarhet. Detta görs med utgångspunkt i teorier om Corporate Social Responsibility och där flera lärare deltar som kompletterar med de olika perspektiven.

[Marknadsföringsprogrammet](#)

Inom Marknadsföringsprogrammet finns moment kring hållbar utveckling. Under termin två finns moment om "sustainable learning" som kopplar till den sociala delen av hållbar utveckling och ett moment kring Corporate Social Responsibility inom termin tre är under utveckling. Termin fyra avslutas med ett moment där en tredjedel av kursen har utgångspunkt i hållbar utveckling. Kursen består av 5 hp nationalekonomi och 2,5 hp med hållbarhetsmoment inom både nationalekonomi och företagsekonomi och marknadsföring.

Ekonomistyrning

Inom området ekonomistyrning är det främst inom spåret [Corporate Governance](#) som moment med hållbar utveckling finns. Det gäller moment som kopplar till [Corporate Social Responsibility](#) och inom avsnitt som handlar om intern kontroll av företag. Studenterna skriver rapporter med kopplingar till hållbarhet och det förekommer även uppsatser (examensarbeten) i ämnet. Även i de mer grundläggande kurserna i ekonomistyrning finns litteratur med kapitel som kopplar till begreppet hållbar utveckling. I senare kurser, under moment som diskuterar etik, kommer man också in på begreppet hållbar utveckling.

Fakulteten för samhällsvetenskap (FSV)

I samhällsvetenskaplig utbildning och forskning är den sociala dimensionen av hållbar utveckling central. När det gäller benämningen hållbar utveckling har FSV därför inkluderat bl. a. jämställdhet, demokrati, hälsa, professionell hållbarhet, frihet från våld, hållbart ledarskap och integration. Nedan ges några exempel på utbildningar:

[Socionomprogrammet](#) vilar på nationella och internationella etiska principer om mänskliga rättigheter, människans värdighet och social rättvisa som grund för utveckling av ett socialt hållbart samhälle. Socionomprogrammet har fokus på social förändring och nyskapande socialt arbete i syfte att motverka diskriminering, främja lika rättigheter samt skapa långsiktigt hållbar social utveckling. Se utbildningsplan:

[Demokratis utmaningar](#) är en delkurs på 7,5 hp som ingår i Statsvetenskap II (31-60 hp). Delkursen belyser olika sätt att analytiskt förhålla sig till demokrati, samt demokratis problem och förutsättningar i en globaliserad värld. Fokus ligger på de huvudsakliga positionerna inom normativ demokratiteori och därtill tillhörande grundfrågor.

[Utvecklingsteori och ekonomisk utveckling](#) en 7,5 hp-kurs i freds- och utvecklingsstudier på avancerad nivå. I kursen förs kritiska diskussioner om den traditionella grunden för ekonomisk teori mot bakgrund av

utvecklingsstrategier, internationella handelsförbindelser, investeringar och relationer, landsbygdsutveckling, urbanisering och fattigdom. Utifrån dessa förhållanden diskuteras effekterna av och möjliga strategier/policyers för en uthållig utveckling i vid mening.

Fakulteten för konst och humaniora (FKH)

[Litteratur och ekokritik](#), är uppdelad i delkurserna "Naturen i litteraturen" på 7.5 hp och "Ekokritisk analys", 7.5 hp. Målen med kursen är att studenterna ska kunna redogöra för hur relationen mellan natur, kultur och text gestaltats och utvecklats i skönlitteraturen, med fokus på 1900- och 2000-tal och analysera litterära texter utifrån ett ekokritiskt perspektiv.

[Film, hälsa och miljö, 7.5 hp](#) har som mål att studenterna ska kunna redogöra övergripande för filmens estetiska, narratologiska och samhällliga roller i förhållande till frågor som berör hälsa och miljö,

Kursen [Utomeuropeisk konst, bild och design](#) tar upp social hållbarhet där frågor om etnicitet och genus är bärande inslag.

På utbildning på forskarnivå finns bland annat ett avhandlingsprojekt inom forskarskolan [GRASCA \(Graduate school in contract archaeology\)](#) vid institutionen för kulturvetenskaper. Här undersöks hur kulturmiljösektorn kan bidra till den globala diskussionen om hur framtidens urbanisering kan hanteras, genom att studera hur arkeologisk kunskap om tidigmedeltida samhällen kan bidra till hållbar stadsutveckling idag.

Nämnden för lärarutbildning (NLU)

[Speciallärarprogrammet](#) bedrivs på avancerad nivå som distansutbildning på deltid. Hållbar utveckling ingår i speciallärarutbildningen som ett av de grundläggande värdegrundsperspektiven. Studentens kunskapsutveckling betonas i hållbar utveckling utifrån ekologiska, ekonomiska, och sociala perspektiv i ett globalt sammanhang. I speciallärarprogrammet lyfts helhetssynen på barns och elevers möjlighet till lärande och socialisation utifrån grundtanken på hållbar utveckling med hänsyn till såväl den fysiska som den psykosociala miljön och betydelse av speciallärarens roll i detta sammanhang.

I lärarens uppdrag ligger att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas. Programmet fokuserar på att utbildningen ska leda till att blivande speciallärare utvecklar ett professionellt förhållningssätt för att förstå och hantera barns och ungas varierande livsvillkor relaterat till mångfaldsaspekter såsom kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning samt förmåga att verka för en skola där lika villkor råder.

B. Vid lärosätet finns institutioner, programansvariga eller motsvarande som arbetar systematiskt med att följa upp och utveckla integreringen av frågor kring hållbar utveckling i utbildningen.

Följande text återfinns i Linnéuniversitetets [verksamhetsplan och budget 2017–2019](#) (sid 20).

"Universitetets ambition är att arbeta med hela dimensionen av hållbarhetsbegreppet....."

Strategier för att nå övergripande mål lämnar utrymme för tolkningar och kan ge upphov till stor variation av konkreta åtgärder. En avgörande förutsättning för att arbetet med hållbar utveckling vid Linnéuniversitetet ska vara fruktbart och få ett brett stöd är att medarbetarna bjuds in till att vara med och formulera konkreta åtgärder och/eller handlingsplaner. Genom sådana dialoger kan motivation och engagemang för hållbarhetsfrågor skapas och en sådan process är i sig ett lärande för hållbar utveckling.

Varje fakultet/NLU ska under 2017: arbeta för att uppnå beslutade hållbarhetsmål.”

Ett av universitetets hållbarhetsmål är att öka integreringen av hållbar utveckling i utbildningen. Systematiken är på plats på en universitetsövergripande nivå men implementeringen har kommit olika långt för olika fakulteter/NLU. Uppdraget att öka integreringen i utbildningen är tydligt men det är (se citat ovan) av stor vikt att hitta vägar/former som kan vara olika för olika fakulteter/NLU. Här följer några exempel på systematiskt arbete vid olika delar av Linnéuniversitetet för att följa upp och utveckla integrering av hållbar utveckling i utbildningen:

Fakulteten för Hälso- och Livsvetenskap har sedan januari 2016 en samordnare för hållbar utveckling vars uppgift är att systematisera fakultetens hållbarhetsarbete bl.a. genom integrering i utbildningarna. Samordnaren har som funktion att bistå prefekter, programansvariga och kursansvariga med stöd i hur utbildningsplaner och kursplaner kan integrera hållbar utveckling utifrån alla tre dimensioner. Arbetet är i en initial uppbyggnadsfas och tar avstamp i de nya universitetsgemensamma målen för hållbar utveckling. En fakultetsdag med temat Hållbar utveckling kommer att genomföras den 24 augusti, 2017.

Fakulteten för teknik (FTK)

Programrådet för högskoleingenjörsutbildningarna ser över kurspaketet Teknik, människa, samhälle (TMS), där hållbar utveckling spelar en stor roll. Sjöfartshögskolan (institution inom fakulteten för teknik) har en strategi och handlingsplan för likabehandling inom svensk sjöfart. Initiativ till en nationell plan för hela branschen togs av Sjöfartshögskolan och skrevs under av branschen i början av 2015 och har ett gemensamt fokus mot en bättre hållbarhet ur ett socialt perspektiv.

Flera nya masterprogram planeras vid FTK: Sustainable Structural Engineering (HT19) och Renewable Energy (HT18). Och till HT17 planeras en fristående kurs [Förnybar energi och hållbar regional utveckling](#). Målet med kursen är att koppla de tekniska förutsättningarna för förnyelsebar energi med sociala processer för socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling.

Fakulteten för samhällsvetenskap

I freds- och utvecklingsstudier, institutionen för samhällsstudier, ingår hållbar utveckling som en viktig del i en större helhet i samtliga kurser på både kandidat- och magisternivå. Uppföljning och utveckling av utbildningen sker i slutet av varje läsår för att säkerställa kvalitet, uppdatera kunskapsinnehållet utifrån händelser på policyområdet, forskningsläget osv. Freds- och utvecklingsstudier är en sammanhållen miljö med tät kontakt mellan lärare och studenter. Studenterna deltar i utvärderingar av både enskilda kurser och hela terminer samt får ta del av utvärderingarnas resultat. På våren varje år samlas de programstudenter som ska slutföra examensarbetet, för att diskutera utbildningens styrkor och svagheter liksom förbättringsmöjligheter.

Fakulteten för konst och humaniora (FKH)

Institutionen för design har genomgått en omfattande förändringsprocess, och arbetat systematiskt att integrera hållbar utveckling i utbildningen. Ht 2015 lanserades två nya utbildningar på grundnivå på konstnärlig grund: Design + Change, samt Visual Communication + Change – se under A. Ht 2015 lanserades även den nya forskningsplattformen Curious Design Change, som genom konstnärlig och vetenskaplig forskning fokuserar på att främja utvecklingen av hållbara samhällen. Doktorandutbildning inom fokusområdet design & hållbarhet sker i samarbete med andra utbildningsinstitutioner tills examensrätt på doktorandnivå är säkrad. För att åstadkomma den kompletta akademiska miljön planeras att med start ht 2018 erbjuda en utbildning på avancerad nivå inom området Design + Change på konstnärlig grund.

Nämnden för lärarutbildning (NLU)

Programråden arbetar systematiskt med att bevaka kvaliteten samt föreslå förbättringar och utvecklingsområden inom de olika lärarprogrammen. Detta systematiska arbete inkluderar flera områden inom hållbar utveckling. Till exempel ges en interkulturell strimma inom grundlärarprogrammets inriktningar som bland annat ger kunskaper om den mångkulturella skolan, vad interkulturellt lärande betyder och hur lärare kan arbeta med skolans värdegrundsarbete och pedagogiska möten. Erfarenheter från grundlärarprogrammet har lett till att nämnden initierat ett arbete för att implementera ett liknande mångkulturellt utbildningsinnehåll i samtliga lärarutbildningsprogram.

Därutöver har nämnden utifrån det systematiska utvecklingsarbetet som genomförs av programråden beslutat om att göra det möjligt för grundlärarprogrammets inriktning mot arbete i årskurs 4-6 att skriva självständigt arbete II ([4GN09E](#)) inom naturorienterade ämnen och teknik för att möjliggöra för studenten att välja att skriva ett självständigt arbete utifrån ett ekologiskt hållbarhetsperspektiv.

C. Vid lärosätet finns utbildningar där forskning/konstnärlig forskning för hållbar utveckling används i utbildningen.

[Linnaeus University Centre \(LNUC\)](#) är benämningen på Linnéuniversitetets främsta forskningsmiljöer, det som kan betraktas som vår spetsforskning. Vid universitetet finns idag fem LNUC, varav tre har tydlig koppling till hållbar utveckling. Dessa beskrivs tillsammans med övrig forskning nedan:

På *Fakulteten för Hälso- och Livsvetenskap (FHL)* bedrivs internationellt erkänd forskning inom flera områden. Två av universitetets fem LNUC ligger på fakulteten och delar av ytterligare ett LNUC finns representerat på en av fakultetens institutioner. Utöver denna spetsforskning bedrivs forskning inom en rad olika ämnen som berör hållbar utveckling direkt eller indirekt, ex: palliativ vård och äldreforskning, paleoekologisk forskning, forskning inom hälsopsykologi kopplat till stress.

Inom [Linnaeus University Centre for Ecology and Evolution in Microbial model Systems \(LNUC EEMiS\)](#) studeras vattenmiljöer i Östersjön, både vid kust och i öppet hav. Mycket av forskningen tangerar ekologisk hållbar utveckling. Doktorander och forskare i gruppen bidrar med forskning i undervisning på grund- och avancerad nivå, t ex i kursen [Fiskekologi](#), [Introduktion till forskning inom akvatisk ekologi](#) och i masterprogrammet [Evolutionär ekologi hos fiskar \(120 hp\)](#) som drivs i nära samarbete med LNUC EEMiS.

[Linnaeus University Centre for Discrimination and Integration studies](#) ligger på en annan fakultet (FEH), men forskare från institutionen för Psykologi vid FHL tillhör gruppen. Den diskrimineringsforskning som bedrivs i forskargruppen är ett ingående inslag i kursen Bedömning och beslutsfattande i organisationer, 7,5 hp, i termin 1 på masterprogrammet i [Psykologi, arbets- och organisationspsykologi 120 hp](#). Vidare behandlas diskrimineringsforskningen ingående i forskarutbildningskursen Social cognition.

Forskning inom palliativ vård (vårdvetenskap) bedrivs vid institutionen för Hälso- och vårdvetenskap och finns som inslag i sjuksköterskeprogrammet, grundnivå.

Forskning inom miljöriskanalys och miljöriskkommunikation bedrivs vid institutionen för Biologi och miljövetenskap och finns som inslag på Miljöanalysprogrammet (180 hp) samt i kursen [Miljöriskanalys II 15 hp, avancerad nivå](#).

Fakulteten för teknik

Forskare i ämnen som bioenergi, byggd miljö, skog- och träteknik, elektroteknik m m är involverade i både forskning och undervisning. Exempel på forskning som har en anknytning till hållbar utveckling är:

- [Green IT](#)

- [Resilience engineering](#) studerar säkerhetsmanagement i högriskdomäner såsom sjukvård, kärnkraft, sjöfart och flyg.

- [Inkludering i matematik från ett specialpedagogiskt perspektiv](#)

- [Hållbar byggd miljö knuten till hållbar utveckling](#), speciellt systemanalysstudier inom bioenergi, byggteknik, energieffektivitet och skogsbruk.

Ekonomihögskolan

[Linnaeus University Centre for Discrimination and Integration studies](#) vid Ekonomihögskolan genomsyras av social hållbarhet som innebär ett samhälle med god integration av t.ex. utrikes födda och som är fritt från kränkande särbehandling. LNUC forskar kring frågor som rör både integration och särbehandling och bidrar således till kunskapsläget på dessa områden.

[Masterprogrammet](#) samt [magisterprogrammet](#) i turism och hållbarhet är starkt forskningsfokuserade med undervisning av framstående forskare inom ämnet. Forskningsanknytningen är stark genom hela utbildningen och hållbar utveckling är starkt integrerat. Målet är att studenterna ska utveckla sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete

Fakulteten för samhällsvetenskap

Det finns många exempel på forskningsanknytning av utbildning som innehåller integrerade delar av hållbar utveckling; t ex forskning om professioner, lärande, diskriminering, genus och arbetsliv. Vidare bedrivs välfärdsforskning samt migrationsforskning vilket inkluderar bl a integration och mångfald. Två konkreta exempel:

[GAVIS](#) är en plattform för forskare som studerar förekomsten av våld i samhället samt olika metoder för att skapa ett mer hållbart samhälle i det avseendet. I fokus är bl a kommuners organisering av arbetet med våldsutsatta och förövare, ideella aktörers (t ex kvinnojourer) strategier och förhållningssätt, behandlingsmetoder för barn utsatta för våld, kunskapsstyrningen inom brottsofferområdet, våldsutsatta kvinnors möte med rättssystemet och ekonomiskt våld i nära relationer.

Idrott och hälsa ingår i ämneslärarutbildningen. Den ämnesdidaktiska forskningen i idrott och hälsa omfattar bland annat mekanismer som på olika sätt är av betydelse för blivande lärares förmåga att tänka och resonera kritiskt och förhålla sig till sociala rättvisefrågor. Fokus ligger på frågor om varför, för vem, vad och hur, och de ställs i relation till aspekter av social rättvisa och andra kritiska perspektiv. Övergripande kan frågorna relateras till möjligheter för studenterna att genom utbildningen utveckla ett kritiskt förhållningssätt så att de både kan reflektera över sin egen undervisning och förstå hur de ska kunna hantera pedagogiska dilemman utifrån dessa perspektiv.

Fakulteten för konst och humaniora

[LNUC Concurrences in Colonial and Postcolonial Studies](#) -Samtidigheter - med fokus på kulturmöten som en konsekvens av kolonial expansion. Postkoloniala studier är ett brett fält som omfattar flera forskningsområden. I studierna undersöks möten och kollisioner mellan olika kulturer och identiteter, i första hand i samband med västerlandets maktexpansion under och efter den koloniala eran. Ett av forskargruppens mål är att rekonstruera det förflutna och analysera det samtida utifrån postkoloniala teorier som tar hänsyn till flera iakttagare och nya infallsvinklar, allt för att få till stånd mångfacetterade och nyanserade bilder av såväl historien som nuet. Allt detta bidrar till en mer hållbar framtid. Forskarna i gruppen är verksamma som lärare inom historia, kulturgeografi, litteraturvetenskap och konst- och bildvetenskap. Concurrences har flera doktorander och håller på att utveckla ett masterprogram.

Inom designmiljön i samarbete med flera andra forskningsmiljöer vid universitetet pågår ett projekt med titeln Antropocen. Syftet är att utveckla en forskningsplattform för transdisciplinära perspektiv på

hållbarhet i gränzonen mellan vetenskaplig och konstnärlig forskning och utveckla utbildning, i första hand på avancerad nivå med internationell antagning. En pilotkurs som heter Transdisciplinary design and sustainability: homes and home-ing, 12 hp genomfördes inom det internationella [masterprogrammet i design](#). Här arbetade deltagande forskare från olika fakulteter aktivt i transdisciplinära lärarlag med att utveckla workshops och handleda studenterna i deras designprocess. Temat för kursen var begreppet hem och hur vi skapar hem även i en planetär bemärkelse. Övergripande fokus var denna problematikens hållbarhetsaspekter. Utarbetande av ett mer utbyggt masterprogram i transdisciplinär praktik och hållbarhet pågår.

Nämnden för lärarutbildning

Forskare inom forskningsmiljön [Centrum för kultursociologi](#) arbetar med social hållbarhet och har lagt fram förslag till hur ett interkulturellt perspektiv kan stärkas i samtliga lärarutbildningar i förhållande både till programspecifika förutsättningar och det aktuella forskningsläget. Som led i detta arbete finns teorier om inkludering och erkännande i arbetet med att skapa gynnsamma skolkulturer och expandera den meningsfulla lärandemiljön, samt etnografiska och narrativa metoder som verktyg för förståelse, inkludering och förändring i den mångkulturella skolan. Det finns exempel på självständiga arbeten på avancerad nivå som har knutits till forskare inom forskningsmiljön [Språk-, läs- och skrivutveckling](#) och deras forskning. Under ht 2016 fick studenterna välja att gå in i pågående forskningsprojekt och handledas av aktiva forskare i miljön.

Sammanfattning av aspektområde Utformning, genomförande och resultat

Utifrån ovanstående beskrivning av styrkor inom aspektområdet Utformning, genomförande och resultat är vår bedömning att:

Linnéuniversitetet har utbildningar som utformas och genomförs så att hållbar utveckling integrerats.

Vid Linnéuniversitetet finns institutioner, programansvariga eller motsvarande som arbetar systematiskt med att följa upp och utveckla integreringen av frågor kring hållbar utveckling i utbildningen.

Vid Linnéuniversitetet finns utbildningar där forskning/konstnärlig forskning för hållbar utveckling används i utbildningen.

Utvecklingsområden

Vår självvärdering av detta aspektområde är att vi möter bedömningsgrunderna, men naturligtvis finns möjlighet till ytterligare förbättringar. Här ges några exempel på utvecklingsområden som vi identifierat:

Linnéuniversitetet har idag kurser och program som integrerar alla tre hållbar utvecklingsperspektiven. Vi har även ett stort antal utbildningar där ett eller två av perspektiven fokuseras. Ett viktigt utvecklingsområde är att öka andelen utbildningar med både ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter. I detta arbete kommer planerad hållbarhetsmärkning av kurser/program vara ett viktigt verktyg.

Vi har många exempel på kurser och program med tydligt hållbarhetsperspektiv men vi behöver utveckla fakultetsövergripande utbildningar. I Linnéuniversitetets [Hållbarhetsmål och handlingsplan 2016–2018](#) anges att en fakultetsövergripande doktorandkurs inom hållbar utveckling skall utvecklas under perioden. Vidare ska fakulteter stimulera till fakultetsövergripande samarbeten för att utveckla kurser/program inom hållbar utveckling. Linnéuniversitetet har idag få fakultetsövergripande kurser inom hållbar utveckling på grund och avancerad nivå. Detta är ett angeläget område att utveckla och inte minst i samverkan med studenter, med inspiration från Cemus vid Uppsala universitet/SLU.

Linnéuniversitetet har, på en lärosätesövergripande nivå, utvecklat ett systematiskt arbete för att integrera hållbar utveckling. Det finns tydliga mål och goda uppföljningsmöjligheter samt ett centralt stöd för detta arbete. Våra hållbarhetsmål är nya och några fakulteter/institutioner är fortfarande i uppstarten i arbetet med målen. Det är vår ambition och utmaning att arbeta vidare på fakultets- och institutionsnivå med att följa upp och utveckla integrering av frågor kring hållbar utveckling i utbildningen, med målsättningen att inkludera alla delar av Linnéuniversitetet.

Avslutning

Hållbar utveckling är sedan starten 2010 ett viktigt strategiskt område för Linnéuniversitetet. Studenter vid Linnéuniversitetet ska ha en god bildning vad gäller samhällsutmaningar samt den egna utbildningens betydelse i att möta dessa. Sådana kunskaper ger dem verktyg att anta samhällsutmaningar med ett hållbarhetsperspektiv. Vid Linnéuniversitetet finns en utvecklad process för arbetet med hållbar utveckling inom utbildning. Hållbar utveckling är integrerat i många av våra utbildningar men ett målmedvetet arbete är nödvändigt för en fortsatt utveckling och ständig förbättring. Fokus de närmaste åren kommer även att vara att öka gränsöverskridande samverkan mellan olika utbildningsområden samt att involvera studenter i utvecklingen ännu mer.